

**STEVE FULLER:
INTELEKTUALAC –
POZITIVNA MOĆ
NEGATIVNOG MIŠLJENJA**

IVA ANDROČEC

Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2010., 157 str.

Steve Fuller sociolog je i povjesničar znanosti koji predaje na sveučilištu Warwick u Velikoj Britaniji. Smatra se intelektualcem koji često sudjeluje u radijskim i televizijskim raspravama te rado drži predavanja. Najviše se bavi temama koje se tiču intelekta i epistemologije kao interdisciplinarne istraživačke metode. Intelektom i intelektualcima detaljno se bavi u knjizi 'Intelektualac – Pozitivna moć negativnog mišljenja' koja je bila proglašena knjigom godine u izboru časopisa *New Statesman*.

Knjiga je podijeljena na tri glavna dijela, a u uvodu se daju kratki i sažeti savjeti onima koji teže razumjeti intelektualce ili jednog dana to i postati. U prvom dijelu knjige pod naslovom *Četiri teze o intelektualcima*, autor kroz četiri kratka eseja pruža i preispituje temeljne hipoteze o intelektualcima. U prvom potpoglavlju, *Intelektualci se rađaju u obrambenom stavu*, Fuller demonstrira razlike između sofista ('prvih pravih intelektualaca' koji se ne bave velikim Istinama, već umijećem argumentiranja) te Sokrata i njegovih sljedbenika kao protivnika sofista. Iako naslov drugog potpoglavlja (*Intelektualci su pomalo paranoični*) govori drugačije, intelektualci su za Fullera ekstremisti koji su 'uvijek u potrazi za zavjerama' za koje se čak nadaju da će sami pronaći. Intelektualac mora djelovati na bilo koju teoriju zavjere te joj dati punu javnu pozornost, a 'prema teoretičaru zavjere moramo postupati kao prema kolegi intelektualcu'. Genska različitost i inteligentni dizajn/kreacionizam dvije su teorije zavjere koje u svakom intelektualcu moraju pobuditi potrebu za javnom reakcijom. Trećom tezom, *Intelektualcima treba poslovni plan*, Fuller jasno ukazuje na ekonomski aspekt uloge intelektualca koji, da bi preživio u današnjem natjecateljskom okruženju, mora rano prepoznati Sljedeću Veliku Stvar i tržište na kojem će ga promovirati i kojem će ga ponuditi. U posljednjem potpoglavlju, *Intelektualci žele cijelu istinu*, autor objašnjava pristupe proučavanju istine, teorije 'korespondencije' i 'koherencije'. Prva je teorija usredotočena *samo na istinu* te odgovara na pitanje podudara li se tvrdnja sa stvarnošću ili u tome ne uspijeva, dok je druga teorija usredotočena na *cijelu istinu* odgovarajući na pitanje je li stvarnost sve što se tvrdi ili je izostavljeno nešto ključno. Za razliku od znanstvenika, intelektualci se po Fulleru bave isključivo *cijelom istinom*. Takva konceptualizacija intelektualca ostavlja mnogo prostora za interpretaciju i postavlja dodatna pitanja na koja se ne daje odgovor, poput onog zašto se autor nije bavio društvenom ulogom intelektualca te koje je epistemičko opravdanje takve konceptualizacije. Kompletnu konceptualizaciju stoga možemo okarakterizirati kao htijenje koje, uz detaljnu deskripciju, proizlazi iz romantičnog viđenja intelektualca.

Drugi dio knjige koncipiran je kao dijalog između intelektualca i filozofa čime Fuller nastoji pokazati jasne razlike između ta dva često miješana zvanja. U dijalogu je jasno Fullerovo razlikovanje kontinentalnih i analitičkih filozofa. *Kontinentalce* karakterizira korištenje raznim diskurzima i obrađivanje širokog spektra tema samo kroz ideje i misli Velikih Ljudi, velikih filozofa poput Foucaulta i Habermasa i drugih. Ti su im filozofi privlačni jer omogućuju da se na jednom mjestu pronade sve što je potrebno za umovanje. S druge strane, analitički filozofi skeptični su i skromni. Fullerov ih imaginarni intelektualac optužuje zbog simplifikacije pojava i pojmova, ali i zbog manjka kritike upućene znanosti i institucijama. Rasprava između Fullerovog filozofa i intelektualca obuhvaća i teme Istine, metafizike i redukcionizma te je Fullerova naklonost analitičkoj filozofskoj struji jasno vidljiva, a to čitavu sliku intelektualca kao različitog tipa mislioca u odnosu na filozofe može dovesti u pitanje.

Posljednji dio knjige zamišljen je kao odgovor na često postavljena pitanja o intelektualcima. Domišljato i točno, kao i u prva dva dijela knjige, ovi Fullerovi odgovori upotpunjuju mozaik o tome tko je zapravo intelektualac. Neki od važnih djelića slagalice koju Fuller spominje odnos su intelektualaca prema idejama unutar dvije glavne dimenzije – drevne i moderne te karakterističan način govorenja samog intelektualaca. Nadalje, odgovara nam kako intelektualac isključivo autonomijom, odnosno misaonom neovisnošću, stječe vjerodostojnost u javnosti. Zauzimanje stajališta koja naizgled nisu u interesu javnosti poželjna su jer će ga učiniti zagonetnijim čime će zadobiti više intelektualnog integriteta među populacijom. Intelektualac to čini skandaloznim i provokativnim izjavama u javnosti koje rezultiraju sukobom, a njemu se intelektualac istinski raduje jer ga taj proces jača dajući mu mogućnost kritike koja je za njega ‘temeljni oblik intelektualnog života’.

Intelektualci u svojim javnim istupima ne biraju protivnike te se sukobljavaju s političarima, znanstvenicima, filozofima, ali i s cjelokupnom akademskom zajednicom. O tome Fuller govori u potpoglavljima koja se tiču odnosa intelektualca sa tim skupinama. Na kraju, u *Post Scriptumu*, autor se pita *Što intelektualci postaju nakon smrti* te zaključuje kako im slijedi samo zaborav.

Steve Fuller u ovoj knjizi secira razne aspekte života i djelovanja intelektualca. On daje duhovite i na trenutke prosvjetljujuće uvide u samu ideju intelekta, no često inzistira i na jednosmjernoj i žestokoj argumentaciji što drugim intelektualcima daje priliku da mu upute kritiku. Iako su struktura knjige i Fullerov način pisanja omogućili dinamično čitanje knjige i povećali interes za nju, smatram kako je knjiga previše

fragmentirana te joj nedostaje sistematičnosti. Također, ispuštanjem promišljanja o količini utjecaja moderne tehnologije (prvenstveno medija) na djelovanje intelektualaca daje se još puno prostora za proučavanje njihove uloge i djelovanja u modernom umreženom društvu. Sve u svemu, riječ je o zabavnom štivu koje može poslužiti kao osnova ili motivacija za promišljanje, ali ne i kao temelj za ozbiljnu znanstvenu ili filozofsku misao.